

DE MEESTE MENSEN ZIJN
BLIJ MET DE TERUGKEER VAN
DE WOLF IN VLAANDEREN,
MAAR ER LEVEN OOK ZORGEN
EN MISVERSTANDEN. AAN
DRIES GORISSEN DE TAAK
OM BRUGGEN TE SLAAN
TUSSEN WETENSCHAPPERS,
VEEHOUDEERS, JAGERS EN
BEWONERS.

Foto

DRIES GORISSEN, AGENTSCHAP VOOR NATUUR EN BOS, VLAANDEREN

‘De bezorgdheden van lokale mensen en van doelgroepen zijn zeer belangrijk voor ons’

TEKST BOB VANDENDRIESSCHE

Wolf. Foto Fokko Erhart

Dries, vanuit het Agentschap voor Natuur en Bos ben je voorzitter van het wolvenplatform Vlaanderen, maar bij de meeste lezers van Zoogdier doet je naam wellicht geen belletje rinkelen. Kun je jezelf even voorstellen?

Ik ben inderdaad werkzaam bij het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB, Vlaamse overheid), waar ik als directeur Gebiedsgerichte Werking onder meer verantwoordelijk ben voor het voorbereiden van het beleid rond de wolf in Vlaanderen. We doen dat in eerste instantie samen met het Instituut voor Natuur en Bosonderzoek (INBO). Zij leveren de broodnodige weten-

schappelijke input. Van bij de oprichting van het wolvenplatform was het duidelijk dat we alle mogelijke actoren rond de tafel wilden: lokale en regionale besturen, verenigingen van landeigenaars, de landbouw – met de beroepsvereniging van kleinvee-houders in het bijzonder –, de jagersverenigingen, de toeristische sector, natuurverenigingen enzovoort. Het is van bij het begin onze bedoeling geweest om daar zo goed mogelijk alle vragen, opmerkingen en bezorgdheden ‘uit het veld’ mee te nemen en te vertalen in goed beleid. Gelukkig zijn er niet alleen uitdagingen, maar ook heel wat positieve aspecten aan de komst van de wolf in Vlaanderen.

Hoe verloopt dat in de praktijk? De wolf is bij ons dan wel terug van lang weggeweest, maar heeft toch een lange voorgeschiedenis in Europa, konden jullie leren uit de ervaring van andere landen?

Ja, uiteraard, en hoewel zo'n overlegtraject vaak veel energie vraagt, hebben we de afgelopen jaren ook enorm veel bijgeleerd. We kunnen intussen misschien zelfs spreken van een typisch Vlaamse aanpak, Vlaanderen als proeftuin zeg maar. De context is hier dan ook echt anders dan in pakweg Frankrijk of Duitsland, niet alleen historisch, maar ook landschappelijk – Vlaanderen is sterk geurbaniseerd. De eerste acties waar we prioriteit aan hebben gegeven, waren de uitwerking van een schaderegeling voor kleinvee en de subsidieregeling voor preventieve maatregelen zoals omheiningen. Ook communicatie is heel belangrijk en wij nemen het verstrekken van correcte en wetenschappelijk onderbouwde informatie zeer ernstig. Op onze website is steeds alle beschikbare en meest recente informatie te vinden. In Limburg ging bijvoorbeeld al een reizende tentoonstelling rond over de wolf met als doel de lokale bevolking goed te informeren. Samenwerking is de rode draad in het hele wolvenbeleid. Op die manier kunnen we bijvoorbeeld beroep doen op de lokale infokanalen van lokale besturen, die uiteraard veel dichterbij hun inwoners staan dan een gewestelijke administratie.

Over de bescherming van kleinvee gesproken: gaat het enkel om schapen? En hoe pakken jullie dat aan?

Het gaat inderdaad vooral om schapen, maar ook om geiten, lama's, alpaca's, damherten enzovoort... WWF heeft samen met Natuurpunt en Natagora het Wolf Fencing Team Belgium opgezet. Zij mobiliseren vrijwilligers die, onder begeleiding van een professionele coördinator, kunnen helpen bij het wolfwerend maken van omheiningen. Het ANB voorziet daarbij de nodige subsidies voor de materialen, en zij helpen de kleinveehouders, zowel hobbyboeren als professionelen. Op deze manier worden de plaatsingskosten sterk gereduceerd en wordt ook technisch advies geboden aan mensen die daar beroep op wensen te doen. Daar komt wel wat bij kijken: zo mag bijvoorbeeld het gras onder een schrikdraad niet te hoog groeien, omdat de draad anders stroom verliest, enzovoort. Gelukkig zijn de meeste hobbyhouders lid van de verenigingen, zodat ook daar samenwerking mogelijk is om de kennis te verspreiden.

Daarnet had je het over de positieve aspecten van de komst, of liever van de terugkeer van de wolf. Wat zijn die precies, en kun je daar iets mee aanvangen in termen van draagvlak voor de wolf?

Wel, ja, dat gaat dan over een hele reeks ecologische processen, zowel zichtbare als onzichtbare, die zo'n toppredator in zijn omgeving teweegbrengt. Heel zichtbaar is de gedragsverandering bij reeën en everzwijnen, die op verscheidene manieren doorwerkt in de invloed deze soorten zelf hebben op hun omgeving. Maar ook de snelle komst van enkele broedkoppels raven was een aangename verrassing. Minder zichtbaar is bijvoorbeeld het hele

micro-ecosysteem dat ontstaat rond de resten van kadavers, zoals heel specifieke schimmels of soorten aaskevers. Daarmee zit je natuurlijk nog niet in een Yellowstone-scenario [red. het Nationaal Park in de VS waar zich na de herintroductie van de wolf een heuse metamorfose van het landschap voltrok], maar toch is het heel duidelijk dat de wolf als soort tal van mechanismen in gang zet die kansen bieden voor andere soorten.

Overtuig je daarmee pakweg ook kritische jagers, of landbouwers, die in Vlaanderen toch al generaties lang geen rekening meer moesten houden met de aanwezigheid van grote predatoren?

Dat is een goeie vraag. De bezorgdheden van lokale mensen en van doelgroepen zijn zeer belangrijk voor ons. Wij gaan geregeld in gesprek met vele lokale en Vlaamse actoren en gebruiken deze input om ons wolvenbeleid verder uit te tekenen en zo nodig ook bij te sturen en ook om onze communicatie te verbeteren. Door een goede samenwerking proberen we ook de desinformatie aan te pakken die jammer genoeg ook nog de kop opsteekt, zoals de stelling dat de wolven uitgezet zouden zijn. Dat zijn dan niet alleen vragen die mij of het ANB rechtstreeks bereiken, maar ook via allerlei sociale media bij ons belanden. Door dit hele overlegproces heb ik enorm veel bijgeleerd over het samenleven tussen mens en wolf. De discussies zijn soms moeilijk, maar ik vind het wel een enorm boeiende ervaring. Overigens moet ik zeggen dat er vanuit bijvoorbeeld de jagerij niet alleen maar kritische bedenkingen ►

Een van de positieve effecten van de komst van de wolf is een hele reeks ecologische processen. Heel zichtbaar zijn natuurlijk de gedragsverandering bij reeën en everzwijnen. Foto Fokko Erhart

De eerste actie waar we prioriteit aan hebben gegeven, was de uitwerking van een schaderegeling voor kleinvee. Foto Fokko Erhart

Wolf. Foto Fokko Erhart

of bezwaren komen, er zijn ook jagers die de terugkeer van de wolf geboeid volgen en die zien als een verrijking van onze natuur. Anno 2021 kun je zeggen dat de meeste mensen zijn blij zijn met de terugkeer van de wolf, maar dat er bij bepaalde groepen bezorgdheden of zelfs misverstanden blijven leven. En daar blijven we verder de nodige aandacht aan besteden.

Heb je zelf wel eens een wolf in levenden lijve kunnen bewonderen?

Ik ben natuurlijk al meer dan eens op het terrein geweest in het leefgebied van de Limburgse wolven, en dan vinden we stevast wel sporen of uitwerpselen, maar zelf heb ik ze jammer genoeg nog niet gezien. De boswachters in de regio uiteraard wel, maar het blijven schuwe en superintelligente dieren, die eeuwenlang vervolgd zijn, en daardoor generaties lang geleerd hebben om mensen te mijden.

De laatste tijd zijn er wel vaker wolvenspotters die proberen om de dieren te zien of op beeld vast te leggen. Levert dat soms problemen op?

Uitwerpselen wolf.
Foto Fokko Erhart

Zolang mensen zich aan alle regels houden qua toegankelijkheid en verstoring is het in principe geen probleem dat mensen de natuur in trekken in de hoop een glimp op te vangen van de wolven. Je hebt natuurlijk altijd mensen die de grenzen van wat toegelaten is niet respecteren en verboden zones of privaat domein betreden. Het is nochtans in het belang van de wolven zelf dat men zich aan de regels houdt en ook lokale overlast bij de lokale bevolking vermijdt. Anderzijds heb je ook gewoon veel wandelaars die het een fijn idee vinden om rond te wandelen in een groot natuurgebied waar grote wilde dieren leven. Alleen al het idee dat ze er zijn en je die heel misschien te zien kan krijgen, geeft voldoening.

Zouden de wolven in Limburg op die manier ook een soort extra toeristische troef kunnen worden?

Op termijn moet dat volgens mij zeker kunnen. Voorlopig zetten we vanuit ANB vooral in op het organiseren van een goed samenlevingsmodel. We focussen op overleg, het voorkomen van probleemsituaties, een schaderegeling voor kleinveehouders en bescherming door te ontsnipperen, bijvoorbeeld met wildviaducten. Maar zoals gezegd komen nu al veel mensen naar Bosland voor een wildernisbeleving. Het is dan ook het enige gebied in Vlaanderen waar wolven en raven samenleven.

Tot slot: hoe zie jij de toekomst van de wolf in Vlaanderen, en bij uitbreiding in het drukbevolkte West-Europa?

Sinds een paar jaar staan we op ambtelijk niveau in nauw contact met onze collega's in de buurlanden, en ik moet zeggen dat dat contact bijzonder collegiaal verloopt: we leren enorm veel van elkaar bij, en zelfs landen die al langer opnieuw met de wolf samenleven, prijzen sommige aspecten van de aanpak in Vlaanderen. Al is er hier bij ons op termijn hoogstens plaats voor pakweg een drie- of viertal roedels, deels grensoverschrijdend. Wolven zijn immers strikt territoriaal, wat betekent dat er echt een limiet zit aan het aantal wolven dat hier ooit kan leven. Een zwervende wolf kan natuurlijk overal wel eens opduiken, zelfs in West-Vlaanderen, maar een gevestigde roedel lijkt voorlopig enkel weggelegd voor de Kempen. Dat er intussen helaas ook twee wolven stierven in het verkeer toont aan dat er nog werk aan de winkel is op gebied van ontsnippering en afrastering van kritieke punten. Het wolvenplan is dan ook een dynamisch document, dat steeds door de minister kan bijgestuurd worden. Zo werken we momenteel een gedetailleerd wolvenplan uit specifiek voor Noord-Limburg, waarin we onder meer ook de noden voor ontsnippering in beeld brengen en bekijken hoe deze kunnen worden meegenomen in het Vlaams ontsnipperingsprogramma. Eén iets is overduidelijk: alle wolven die de afgelopen jaren Vlaanderen binnenliepen, kwamen uiteindelijk terecht in zowat het laatste grote open natuurgebied van Vlaanderen, waarvan de natuurkern om en bij de 15.000 hectare groot is. Dat is natuurlijk geen toeval.